

Ár 2012, föstudaginn 9. nóvember, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 105/2012:**

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 11. júní 2012, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 12. júní 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 12. júní 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 4. júlí 2012. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 9. júlí 2012, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðila.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 16. október og 9. nóvember 2012.

II.

Málsatvik.

Þann 25. febrúar 2008 var skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 3.350.000 gefið út af A, til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Fasteign skuldara, B, var sett að veði á 6. veðrétti til tryggingar skuldinni. Þá tókust sóknaraðili og C, á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á láninu. Sóknaraðili staðfesti að hafa kynnt sér efni bréfsins og að hann gerði sér grein í hverju ábyrgð hans væri fólgin og teldi hana samrýmast greiðslugetu sinni. Jafnframt hefði hann kynnt sér upplýsingabækling um ábyrgðir og efni gildandi samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Fyrir liggur fjárhagsyfirlit á A sem ber með sér að hafa verið breytt þann 12. febrúar 2008. Þar kom fram að hreinar tekjur fyrir og eftir lánveitingu væru kr. 551.700. Greiðslubyrði lána var kr. 173.900 fyrir lánveitingu og kr. 193.300 eftir lánveitingu. Þá var annar fastur kostnaður kr. 117.944 fyrir og eftir lánveitingu og framfærslukostnaður kr. 166.000 fyrir og eftir lánveitingu. Afgangur var kr. 93.856 fyrir lánveitingu og kr. 74.456 eftir lánveitingu. Breyting á mánuði var kr. -19.400 og breyting á ári var neikvæð um kr. 232.800.

Þann 23. apríl 2012 sendi umboðsmaður skuldara varnaraðila tölvupóst fyrir hönd sóknaraðila þar sem þess var farið á leit að umrædd ábyrgðaryfirlýsing yrði skoðuð og rökstudd afstaða tekin til gildis hennar. Þann 22. maí 2012 kvað varnaraðili ábyrgðina gilda.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 12. júní 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst ógildingar á sjálfskuldarábyrgð á veðskuldabréfi nr. X. Sóknaraðili kveður varnaraðila ekki hafa staðið við skyldur sínar samkvæmt samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga þar sem greiðslumat og niðurstaða þess hafi hvorki verið undirrituð af aðalskuldara né kynnt ábyrgðarmanni, sbr. 4. gr. samkomulagsins. Þá hafi ábyrgðarmaður ekki fengið afhentan upplýsingabækling um skuldaábyrgðir.

Sóknaraðili telur ósannað að matið hafi verið framkvæmt. Greiðslumatið sem fyrir liggja hjá F sé eingöngu útprentuð af tölvuskjá en slík útprentun geti ekki talist sönnun á að greiðslumatið hafi verið framkvæmt áður en lánið hafi verið veitt.

Sóknaraðili telur að ofangreindu virtu og með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um sammingsgerð, umboð og ógilda löggerninga, að ógilda beri ábyrgðina.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili vísar til þess að í máli þessu liggja fyrir að greiðslumat hafi verið framkvæmt. Greiðslumatið hafi verið jákvætt og gefið til kynna fullnægjandi greiðslugetu útgefanda skuldabréfsins.

Bendir varnaraðili á að við undirritun hafi sóknaraðili samþykkt að hafa kynnt sér efni skuldabréfsins og gert sér grein fyrir í hverju ábyrgð hans sem veðleyfishafa væri fólgin og teldi hana samrýmast greiðslugetu sinni. Jafnframt hafi sóknaraðili staðfest að hafa kynnt sér upplýsingabækling um ábyrgðir og efni gildandi samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga

Varnaraðili telur að hann hafi í öllum meginatriðum farið að ákvæðum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga og að meintir annmarkar sem sóknaraðili nefni leiði ekki til ógildingar sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila. Vísar varnaraðili til dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-2375/2011 máli sínu til stuðnings. Þá vísar varnaraðili til dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012 um gildi sjálfskuldarábyrgðar.

Varnaraðili telur rétt að benda á að samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga sé samantekt verklagsreglna sem settar hafi verið til að draga úr vægi ábyrgðarskuldbindinga við lánveitingar. Samkomulagið hafi ekki lagagildi og feli ekki í sér ófrávíkjanlegar formreglur sem sjálfkrafa hafi þær afleiðingar að ógilda beri sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila.

Með vísan til framangreinds telur varnaraðili sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila gilda og beri því að hafna kröfu sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001, er undirritað af Sambandi íslenskra sparisjóða f.h. sparisjóða. FF var einn þessara sparisjóða og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá því félagi. Verður varnaraðili talinn bundinn við efni þess, en þeim skilningi hafnað að um sé að ræða samantekt verklagsreglna.

Umrætt samkomulag tekur bæði til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgðog þegar einstaklingur hefur gefið út leyfi til að veðsetja fasteign sína til tryggingar á skuldum annars einstaklings, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000.

Í málinu liggur fyrir fjárhagsyfirlit sem ber með sér að hafa verið breytt þann 12. febrúar 2008. Þar kom fram að afgangur á mánuði fyrir lánveitingu væri kr. 93.856 en eftir lánveitingu væri hann kr. 74.456. Enginn skrifar undir umrætt fjárhagsyfirlit. Ljóst er að varnaraðili framkvæmdi greiðslumat í umrætt sinn og uppfyllti þannig skilyrði 3. gr. samkomulagsins að þessu leyti. Af hálfu sóknaraðila eru ekki gerðar athugasemdir við inntak greiðslumatsins, en ljóst virðist að í því hefur greiðslubyrði vegna nýs láns annað hvort vanáætluð, eða að gert hefur verið ráð fyrir að skuldarinn létti á skuldabyrði annarra lána við veitingu lánsins.

Í 4. gr. samkomulagsins er fjallað um upplýsingagjöf til ábyrgðarmanns áður en til skuldaábyrgðar er stofnað. Í ákvæðinu er í fyrsta lagi kveðið á um það að fjármálafyrirtækjum beri að gefa út upplýsingabækling um skuldaábyrgðir og veðsetningar og dreifa með skjölum sem afhent eru ábyrgðarmönnum til undirritunar og með undirritun lánsúmsóknar eða annarra gagna sem fyllt eru út í tengslum við afgreiðsluna skal ábyrgðarmaður staðfesta að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings um ábyrgðir.

Í 2. mgr. 4. gr. ræðir um hvernig ábyrgðarmaður skal með undirritun sinni staðfesta að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklingsins og staðfesta sérstaklega ef það á við að honum sé kunnugt um að ráðstafa eigi meira en helmingi lánsfjárhæðar til uppgreiðslu eldri lána. Engin slík staðfesting liggur fyrir í málinu.

Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Ef niðurstaða greiðslumats bendir til að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Í dómi héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-4871/2011 lá fyrir að greiðslumat hafði verið framkvæmt og kynnt greiðanda. Það hafði hins vegar ekki verið kynnt ábyrgðarmanni sem hafði þó kynnt sér efni upplýsingabæklings um persónuábyrgðir og veðsetningar þriðja aðila. Byggt var á því sjónarmiði í umræddum dómi héraðsdóms að ábyrgðarmaður hefði getað kynnt sér greiðslumatið hefði hann viljað gera það og talið það ákvörðunarástæðu fyrir því að lána veð í íbúðinni. Hann hafi skrifað undir skuldabréfið þar sem sérstaklega var tilgreint að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings um persónuábyrgðir og veðtryggingu þriðja aðila. Ábyrgðarmaður hafi tekið þá ákvörðun að lána veð í íbúð sinni. Í slíku felist skuldbinding sem honum beri að standa við.

Í máli þessu liggur fyrir að niðurstaða greiðslumats var jákvæð og hefði raunar verið það þótt reiknað hefði verið með viðbótargreiðslubyrði vegna nýs láns að fullu. Sóknaraðili gat kynnt sér greiðslumatið hefði hann viljað það og talið það ákvörðunarástæðu fyrir því að gangast í sjálfskuldarábyrgð til tryggingar skuldabréfinu. Þá staðfesti sóknaraðili að hafa kynnt sér upplýsingabækling um ábyrgðir og efni gildandi samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Sóknaraðili tók þá ákvörðun að gangast í sjálfskuldarábyrgð en í slíku felst skuldbinding sem honum ber að standa við, sbr. dómur héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-4871/2011. Þessi niðurstaða er í andstöðu við eldri fordæmi nefndarinnar, en hún hlýtur að fylgja fordæmum dómstólanna. Ella myndu aðilar ekki hlíta úrskurðum hennar.

Í ljósi framangreinds verður ekki hjá því komist að hafna kröfu sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 9. nóvember 2012.

Haukur Guðmundsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Oddur Ólason

Sérálit Geirs Arnars Marelssonar og Hildigunnar Hafsteinsdóttur

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001, er undirritað af Sambandi íslenskra sparisjóða f.h. sparisjóða. FF var einn þessara sparisjóða og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá því félagi. Verður varnaraðili talinn bundinn við efni þess, en þeim skilningi hafnað að um sé að ræða samantekt verklagsreglna.

Umrætt samkomulag tekur bæði til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð og þegar einstaklingur hefur gefið út leyfi til að veðsetja fasteign sína til tryggingar á skuldum annars einstaklings, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000.

Í málinu liggur fyrir fjárhagsyfirlit sem ber með sér að hafa verið breytt þann 12. febrúar 2008. Þar kemur fram að jákvæður tekjuafgangur sé 93.856 kr. á mánuði fyrir lánveitingu en 74.456 kr. á mánuði eftir lánveitingu, þ.e. gert er ráð fyrir að greiðslubyrði lána aukist um 19.400 kr. á mánuði eftir lántökuna. Skuldabréf nr. X er að fjárhæð 3.350.000 kr., til tíu ára og ber 13,15% vexti auk verðtryggingar. Ljóst er því að mánaðarleg afborgun er á bilinu 60-70.000 kr., jafnvel þó ekki sé gert ráð fyrir verðbótum en um lán með jöfnum afborgunum er að ræða. Því er ljóst að það fær ekki staðist, nema ætlunin hafi verið að verja andvirði lánsins til uppgreiðslu annarra skulda, að greiðslubyrði aukist aðeins um 19.400 kr. við lántökuna. Upplýst er að andvirði skuldabréfsins var lagt inn á reikning aðalskuldara en að öðru leyti hefur varnaraðili ekki getað upplýst um í hvað láninu var varið eða hverju þetta misræmi sætir. Teljum við því ákveðinn vafa leika á því að hið umþrætta greiðslumat hafi í raun verið framkvæmt í tengslum við þessa tilteknu lánveitingu.

Í 4. gr. samkomulagsins er fjallað um upplýsingagjöf til ábyrgðarmanns áður en til skuldaábyrgðar er stofnað. Í ákvæðinu er í fyrsta lagi kveðið á um það að fjármálafyrirtækjum beri að gefa út upplýsingabækling um skuldaábyrgðir og veðsetningar og dreifa með skjólum sem afhent eru ábyrgðarmönnum til undirritunar og með undirritun lánsúmsóknar eða annarra gagna sem fyllt eru út í tengslum við afgreiðsluna skal ábyrgðarmaður staðfesta að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings um ábyrgðir.

Í 2. mgr. 4. gr. ræðir um hvernig ábyrgðarmaður skal með undirritun sinni staðfesta að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklingsins og staðfesta sérstaklega ef það á við að honum sé kunnugt um að ráðstafa eigi meira en helmingi lánsfjárhæðar til uppgreiðslu eldri lána.

Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Ef niðurstaða greiðslumats bendir til að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Þegar atvik málsins eru metin heildstætt, þ.e. að ábyrgðarmanni var ekki kynnt niðurstaða greiðslumats eða bent á þann möguleika að kynna sér gögn þau sem lágu til grundvallar greiðslumati, auk þess sem vafi leikur á að umþrætt greiðslumat eigi við um þessa tilteknu lánveitingu eru forsendur til að ógilda sjálfskuldarábyrgð

sóknaraðila vegna skuldabréfs nr. X, með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um sanningsgerð, umboð og ógilda löggerninga.

Ekki verður fallist á með varnaraðila að dómur héraðsdóms Reykavíkur í máli nr. E-2375/2011 hafi fordæmisgildi í máli þessu, enda réðist niðurstaða umrædds máls á því að niðurstaða greiðslumats var jákvæð en einnig af því að í skýrslu stefnanda málsins fyrir dóminum kom fram að það hefði engu breytt þótt henni hefði verið kynnt efni umrædds greiðslumats áður en hún skrifaði undir skuldabréfið.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila, M, á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til FF er ógild.

Reykjavík, 9. nóvember 2012.

Geir Arnar Marelsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir